

ВЛИЯНИЕ НА ВЪПРОСИТЕ, СВЪРЗАНИ С КЛИМАТА, ВЪРХУ ОПОВЕСТЯВАНЕТО НА ИНФОРМАЦИЯ ВЪВ ФИНАНСОВИТЕ ОТЧЕТИ

Кирил Башикароев

Доктор по икономика
Преподавател във ВУЗФ

<p>Ключови думи:</p> <p>Отчетност</p> <p>Оповестяване</p> <p>Емитенти</p> <p>Въпроси, свързани с климата</p> <p>МСС/МСФО</p>	<p>Резюме</p> <p>В статията е разгледано влиянието на въпросите, свързани с климата, върху финансовите отчети на предприятията. Анализирани са приоритетите на Европейския орган за ценни книжа и пазари за прилагане за годишните финансови отчети за 2021 г. на дружествата, регистрирани за търговия на регулиран пазар. Статията има за цел да подпомогне предприятията при оценката и оповестяването на степента, до която изменението на климата засяга техните финансови отчети, изготвени в съответствие с МСФО.</p>
---	---

ВЪВЕДЕНИЕ

През последните години все повече нарастват информационните потребности на различните групи потребители на финансова и нефинансова информация. Това налага необходимостта от разглеждане на въпроса за влиянието на въпросите, свързани с климата, върху информацията във финансовите отчети. **Актуалността на изследването** е свързана с предизвикателствата пред институциите при прилагането на Регламента относно оповестяването на информация за финансирането за устойчиво развитие и Регламента за таксономията. Тези два регламента въвеждат изискване за оповестяване на информация за устойчивостта, която е нужна както за лицата, управляващи активи, така и за финансовите консултанти. От друга страна, в резултат на нарастващата осведоменост на инвеститорите все повече се очаква въпросите, свързани с устойчивостта, да изложат на риск финансовите резултати на предприятията. Освен това пандемията от COVID-19 допълнително повлия на търсенето на информация за устойчивостта от предприятията, особено по отношение на уязвимостта на персонала и устойчивостта на веригите за доставки.

За подчертаване на важността на разглежданата проблематика Европейският орган за ценни книжа и пазари (ЕОЦКП) през 2021 г.

публикува изявление, с което бяха определени общите европейски приоритети за прилагане за годишните финансови отчети за 2021 г. на дружествата, регистрирани за търговия на регулиран пазар¹. Тези приоритети са напълно в съзвучие с продължаващата нестабилност и несигурност и необходимостта от прозрачност при представяне на информацията относно нейното въздействие, което е ключово за гарантиране на стабилността на финансовите пазари в ЕС. С тях се подчертава значението на финансовата и нефинансова информация по въпроси, свързани с климата, в отговор на нарастващите информационни потребности на инвеститорите. Основните приоритети са²:

- благоразумна оценка и прозрачност при отчитане на ефектите от продължаващата пандемия от Ковид-19 и фазата на възстановяване;
- съгласуваност между финансовите отчети по МСФО и нефинансовата информацията относно въпроси, свързани с климата, отчитане на климатичните рискове и оповестяване на всички значими преценки и оценки на несигурността по отношение на тях; и
- разширена прозрачност по отношение на изчисляване на размера на очакваните кредитни загуби (ОКЗ), особено при прилагане на съществени корекции на ръководството, значителни промени в кредитния риск (етапни трансфери), прогнозна информация, промени в размера на обезценката, експозициите на кредитен риск и обезпеченията, както и за влиянието на климатичния риск върху оценяването на ОКЗ.

Допълнително в изявлението на ЕОЦКП са представени приоритети³, свързани с нефинансовите декларации⁴:

- влиянието на Ковид-19 върху целите, свързани с устойчивостта, нефинансовите основни показатели за ефективност, както и по отношение на информацията за всякакви структурни промени в дейността на предприятията; и
- политиките на предприятията, изпълнявани по отношение на климатичните въпроси, и резултатите от тези политики.

---

¹ Общи европейски приоритети за прилагане за годишните финансови отчети за 2021 г.

² European enforcers target Covid-19 and climate-related disclosures, достъпно на: <https://www.esma.europa.eu/press-news/esma-news/european-enforcers-target-covid-19-and-climate-related-disclosures>

³ Пак там.

⁴ Българският законодател е въвел изискване за съставяне на нефинансова декларация в Закона за счетоводството (чл. 48 – 50). Големите предприятия, които са предприятия от обществен интерес и които към 31 декември на отчетния период надвишават критерия за среден брой служители през финансовата година от 500 души, включват в доклада за дейността си нефинансова декларация. Нефинансовата декларация следва да включва описание на политиките на предприятията по отношение на дейностите им, осъществявани в областта на екологията, социалните въпроси и тези, свързани със служителите, правата на човека и борбата против корупцията.

Целта на настоящата статия е, като се разгледат и анализират въпросите, свързани с климата, в контекста на приоритетите на Европейския орган за ценни книжа и пазари, да се предложат насоки за усъвършенстване на оповестяванията към финансовите отчети. По този начин потребителите ще получат актуална и надеждна информация, което ще допринесе за ограничаване на инвестиционните рискове във финансовата система и за увеличаване на финансовите потоци към предприятията, които имат положително въздействие върху хората и околната среда. **Задачите на изследването** са: *анализ на въпросите, свързани с климата; преглед на изискванията за оповестяване на информация за изменението на климата при прилагане на международните стандарти за финансово отчитане и извеждане на насоки за усъвършенстване на оповестяванията към финансовите отчети.*

Анализ на въпросите, свързани с климата

Един от ключовите документи с огромно значение за устойчивото развитие е Парижкото споразумение⁵, в което е заложена идеята за по-решителни действия в отговор на изменението на климата и за постигане на ниски емисии на парникови газове и устойчиво на климатичните изменения развитие. В тази връзка през 2016 г. ЕК сформира експертна група на високо равнище по финансирането за устойчиво развитие⁶, която в началото на 2018 г. публикува доклад с цялостно виждане как да се изгради стратегия на ЕС за финансиране за устойчиво развитие. Една от целите, застъпени в доклада, е укрепване на финансовата стабилност чрез включване на екологични, социални и управленски (ЕСУ) фактори в процеса на вземане на инвестиционни решения. Разработен е План за действие относно финансирането за устойчиво развитие⁷, който е насочен към постигането на следните значими цели:

- пренасочване на капиталовите потоци към инвестиции, свързани с устойчивото развитие, за да се постигне устойчив и приобщаващ икономически растеж;
- управление на финансовите рискове, произтичащи от изменението на климата, от изчерпването на ресурсите, от социални въпроси и от влошаването на околната среда; и

---

⁵ Парижкото споразумение е прието по Рамковата конвенция на ООН по изменението на климата и е одобрено от ЕС на 5 октомври 2016 г., ОВ L 282, 19.10.2016 г.

⁶ Финансирането за устойчиво развитие е разгледано като процес, при който при вземането на инвестиционни решения надлежно се отчитат екологичните и социалните съображения, което води до повишаване на инвестициите в по-дългосрочни дейности, свързани с устойчивото развитие.

⁷ План за действие: Финансиране за устойчив растеж, достъпен на: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=CELEX:52018DC0097&from=EN#footnote7>

- насърчаване на прозрачността и дългосрочната ориентираност във финансовата и икономическата дейност⁸.

За да се определят конкретните икономически дейности, които са свързани с устойчивото развитие, в Плана за действие е предвидено разработването на единна система на ЕС за класификация – таксономия, чрез която да се очертаят ясни насоки относно дейностите, които отговарят на условието да допринасят за смекчаването на последиците от изменението на климата и за приспособяването към това изменение, както и за осъществяването на екологични и социални цели.

През 2020 г. е публикуван Регламент за таксономията относно смекчаване и адаптиране към изменението на климата⁹, а през 2021 г. е публикуван Делегиран регламент (т.нар. „Делегиран регламент за климата“), в който са описани съдържанието, методологията и представянето на информацията, която следва да бъде оповестена от финансовите и нефинансовите предприятия относно дела на екологично устойчивите икономически дейности в тяхната дейност¹⁰. Целта е да се обезпечи еднакво прилагане на изискванията за оповестяване, установени в Регламента за таксономията¹¹, от страна на нефинансовите предприятия, обхванати от Директива 2013/34/ЕС. Поради тази причина в Делегирания регламент са включени правила за по-подробно определяне на съдържанието и представянето на информацията, в т.ч. методиката за спазване на тези правила.

В обхвата на предприятията се включват определени големи предприятия, от които се изисква да публикуват нефинансова информация съгласно Директивата относно оповестяването на нефинансова информация. В член 8, пар. 2 от Регламента за таксономията са посочени ключови показатели за резултатите от дейността (КПРД)¹², свързани с оборота, капиталовите разходи (КР) и оперативните разходи (ОР), които трябва да се оповестяват от нефинансовите предприятия, докато приложимите изисквания за финансовите предприятия са описани в Делегиран регламент (ЕС) 2021/2178.

През 2021 г. Европейската комисия публикува предложение за Директива за отчитане на корпоративната устойчивост (CSRD). Идеята е чрез новите правила да се изисква от предприятията да разкриват повече,

---

⁸ Пак там.

⁹ Регламент (ЕС) 2020/852 на Европейския парламент и на Съвета.

¹⁰ Делегиран регламент (ЕС) на ЕК за допълнение на Регламент (ЕС) 2020/852 по отношение на екологично устойчивите икономически дейности.

¹¹ Таксономията на ЕС се възприема за надежден научно обоснован инструмент за постигане на прозрачност за дружествата и инвеститорите чрез въвеждане на ясни критерии за резултатите с оглед установяване на икономическите дейности със съществен принос за постигането на целите на Зеления пакт.

¹² Анализ на възможностите за оповестяване на ключовите показатели за резултатите от дейността на кредитните институции е представен в статията: „Оповестяване на ключови показатели за резултатите от дейността на кредитните институции в контекста на Европейската зелена сделка“, сп. ИДЕС, бр. 1, 2022 г.

по-целенасочена, по-надеждна и дигитализирана информация, като основа за вземане на решения от инвеститорите. Приемането на новата директива е в резултат на множество дебати, като обект на дискусия е нейният обхват. Предвижда се т.нар. пропорционален подход към малките и средни предприятия, чиито акции се търгуват на регулирани пазари, като се допуска те да оповестяват информация, свързана с въпроси за устойчивостта, 3 години след прилагането им за други предприятия. Според някои автори този подход може да създаде неравностойни условия за предприятията в ЕС в сравнение с тези извън ЕС. Един от аргументите е, че компаниите извън обхвата на отчитане имат ограничен достъп до пазарно финансиране в резултат на повишения фокус на инвеститорите върху екологичните, социалните и управленски фактори (ESG). Целта е да се постигне баланс между информационните потребности на инвеститори, банки и бизнес партньори, които участват в зелената трансформация и разходите на предприятията за отчитане във връзка с устойчивостта. В зависимост от обхвата на предприятията Директивата¹³ ще се прилага от началото на:

- 2024 г. за предприятията, спрямо които вече се прилага действащата Директива относно оповестяването на нефинансова информация;
- 2025 г. за големите дружества, които са извън обхвата на действащата Директива;
- 2026 г. за МСП, които са регистрирани на регулираните пазари;
- 2027 г. за предприятията извън ЕС.

По този начин се предвижда разширяване на обхвата на икономическите субекти, които да спазват новите правила. Добавени са големите предприятия и дружествата, чиито акции са допуснати за търговия на регулиран пазар, включително МСП (без микропредприятията). Премахната е възможността за оповестяване на информация в отделни доклади, като според новите правила информацията за устойчивостта следва да бъде включена в специален раздел от доклада за дейността на ръководството.

В допълнение към Директивата се очаква Европейската консултативна група по финансово отчитане (EFRAG) да разработи Европейски стандарти за отчитане на устойчивостта. За гарантиране качеството на отчитане се регламентира задължителен одит, като първоначално ще се изисква т.нар. „ограничена увереност“ по отношение на докладването за устойчивост, а на следващ етап – „разумна увереност“¹⁴. По този начин се приравнява

---

¹³ Мария-Елена Кисьова: Новата директива за корпоративно отчитане е предизвикателство, достъпна на: <https://www.investor.bg/imenata-na-biznesa/107/a/mariia-elena-kisiova-novata-direktiva-za-korporativno-otchitane-e-predizvikatelstvo--354152/>

¹⁴ Докладване на корпоративна устойчивост, ИДЕС, 2022 г. (достъпна на: www.ides.bg/информация/от-идес/докладване-на-корпоративна-устойчивост).

значимостта на информацията във финансовите отчети с нефинансовата информация.

В новата Директива е залегнала концепцията за двойната същественост, чрез която рисковете, в резултат на екологичните въпроси, за предприятието (перспектива „отвън навътре“) и въздействието на предприятието върху хората и околната среда (перспектива „отвътре навън“) представляват две отделни форми на същественост¹⁵. Концептуално двойната същественост включва¹⁶:

- Същественост на въздействието – идентифициране на съществените за предприятието екологични рискове чрез оценка на дейностите му и веригата на стойност;
- Финансова същественост – определяне на финансово съществените за предприятието екологични въпроси, чрез парични и непарични, количествени и качествени данни, които могат да се отразят върху стойността на предприятието.

Важно е да се подчертае, че предприятията следва да разглеждат всяка перспектива на същественост¹⁷ сама за себе си и да оповестяват информация, която е съществена в двете перспективи, както и информация, която е съществена само в една перспектива.

През 2021 г. е актуализиран Националният кодекс за корпоративно управление¹⁸, като са включени допълнения, съответстващи на политиката на ЕС и Р България за устойчиво развитие. Промените отразяват целите, заложили в Зелената сделка, Регламента за таксономията, Директивата за отчитане на корпоративна устойчивост. Новите постановки са съобразени и с Целите за устойчиво развитие на ООН от 2015 г., както и Насоките на ООН за бизнеса и човешките права (2011 г.). Създадени са нови глава четвърта – *Разкриване на финансова и нефинансова информация* и глава пета – *Заинтересовани лица и Устойчиво развитие*.

С оглед разкриването на финансова и нефинансова информация корпоративните ръководства трябва да включват към годишните си доклади информация как и до каква степен дейностите на предприятието могат да се квалифицират като екологично устойчиви, като например: каква част от оборота му е в резултат на продукти и услуги, които са

---

¹⁵ Съгласно чл. 19а и 29а от Директива 2013/34/ЕС предприятията следва да оповестяват не само информация „дотогава, доколкото е необходимо за оценката на развитието, резултата от дейността или състоянието на предприятието“, но също така и информация, която е необходима за разбиране на въздействието на дейностите на предприятието върху екологичните и социалните въпроси, както и върху въпросите, свързани с персонала, правата на човека и борбата с корупцията и подкупите.

¹⁶ Стефанова, М. Отчитане на устойчивостта на предприятията. Екологични, социални и управленски (ESG) аспекти на тяхната дейност, УИ „Св. Климент Охридски“, 2022 г., стр. 165.

¹⁷ Нивото на същественост е меродавно не само по отношение на съдържанието на информацията, но и с оглед удовлетворяване на информационните потребности на по-широката общност от заинтересовани страни.

¹⁸ Националният кодекс за корпоративно управление е приложен към годишните индивидуални и консолидирани финансови отчети на предприятията за 2021 г.

свързани с икономически дейности, квалифицирани като екологично устойчиви; каква част от капиталовите му разходи, когато е приложимо, както и каква част от оперативните разходи са свързани с активи или процеси, свързани с икономически дейности, които се квалифицират като екологично устойчиви. Когато се изготвя отделен доклад за нефинансово отчитане, тази информация трябва да е включена в доклада.

В пета глава от Кодекса са включени пояснения за устойчивото развитие и за действията на корпоративните ръководства в тази област. Определението за устойчиво развитие се базира на цялостен подход, обединяващ икономически, социални и екологични съображения, които се подсилват и балансират взаимно. Посочено е, че корпоративните ръководства трябва да бъдат ангажирани с установяване на конкретни действия и политики относно устойчивото развитие на компанията, включително разкриването на информация, свързана с климата и социални аспекти от дейността им. Направена е връзка между устойчивото развитие и заинтересованите лица¹⁹. Дружествата следва да идентифицират кои са заинтересованите лица с отношение към дейността им въз основа на тяхната степен и сфери на влияние, роля и отношение към устойчивото му развитие.

В тази връзка се препоръчва корпоративните ръководства да изработят конкретни правила за съобразяване с интересите на заинтересованите лица. По този начин се осигурява участието на заинтересованите лица при решаване на конкретни, изискващи позицията им въпроси. Целта е, правилата да гарантират баланса между развитието на предприятието и икономическото, социалното и екологосъобразното развитие на средата, в която то функционира. В съответствие със законовите норми и добрата международна практика за разкриване на информация от нефинансов характер дружеството следва да информира за икономически, социални и екологични въпроси, касаещи заинтересованите лица, като например: борба с корупцията; работа със служителите, доставчиците и клиентите; социалната отговорност на дружеството; опазването на околната среда и нарушаване правата на човека.

Оповестяване на климатичните въпроси при прилагане на МСФО

В последните години влиянието на въпросите, свързани с климата, върху информацията във финансовите отчети се счита за едно от големите предизвикателства пред финансовата отчетност. Изхожда се от информационните потребности на различните групи потребители на финансова и нефинансова информация. Счита се, че инвеститорите, като основни потребители на финансовите отчети, следва да получат подходяща информация относно въздействието, което климатичните въпроси може да

---

¹⁹ Към групата на заинтересованите лица се отнасят определени групи лица, на които дружеството директно въздейства и които от своя страна могат да повлияят на дейността му, в т. ч. доставчици, клиенти, служители, кредитори, групи за обществен натиск и други.

имат върху дейността на предприятията, както и от информация за това как предприятието може да ограничи проблемите, свързани с климата. В тази връзка във финансовите отчети следва да намери отражение информация за рисковете, свързани с климата, доколкото въздействията на тези рискове са съществени за тези финансови отчети, дори и ако конкретните счетоводни стандарти не посочват изрично въпроси, свързани с климата.

През ноември 2020 г. Съветът по международни счетоводни стандарти (СМСС) публикува образователен материал за влиянието на въпросите, свързани с климата, върху финансовите отчети²⁰. В този документ се подчертава, че съгласно Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО) предприятията следва да отчитат влиянието на въпросите, свързани с климата, когато те са съществени. ЕОЦКП също се позовава на тези материали, като се очаква от предприятията да ги вземат предвид при оценка на въздействията и рисковете, свързани с изменението на климата във финансовите отчети. За предприятията, регистрирани за търговия на регулиран пазар (емитенти), е възприет холистичен подход, като климатичните въпроси могат да се посочат както във финансовите отчети, така и в доклада на ръководството и в проспекта за публично предлагане на ценни книжа (когато е приложимо).

Съгласно МСС 1 *Представяне на финансови отчети* предприятията могат да съблюдават общите постановки за оповестяване на съществените въпроси, свързани с тяхната дейност, в т.ч. и по отношение на въпросите, свързани с климата, като ги посочват в пояснителните приложения към финансовите отчети, когато тази информация не е представена на друго място, но е важна за разбирането на тези въпроси.

За да се отговори на потребностите на инвеститорите за предоставяне на информация, свързана с устойчивостта, емитентите се насърчават да включат цялата съществена информация, която следва да се оповести, съгласно МСФО, по свързани с климата въпроси, като оповестяванията се детайлизират съобразно специфичните обстоятелства от дейността на всяко предприятие. СМСС отдава значение на съществеността на информацията във финансовите отчети²¹, като е възприета следната дефиниция за съществена информация: „съществена е тази информация, ако нейното пропускане, неточно представяне или прикриване може да се очаква да повлияе върху процеса на вземане на решения, които основните потребители на финансовите отчети с общо предназначение вземат въз основа на информацията в тях за отчитащото се предприятие“. С прилагането на концепцията за „прикриване на информацията“ се насочва вниманието на потребителите на финансови отчети не само към

²⁰ The IFRS Foundation, Effects of climate-related matters on financial statements, 2020.

²¹ Регламент (ЕС) 2019/2104 на Комисията от 29 ноември 2019 година за изменение на Регламент (ЕО) № 1126/2008 за приемане на някои международни счетоводни стандарти в съответствие с Регламент (ЕО) № 1606/2002 на Европейския парламент и на Съвета във връзка с международни счетоводни стандарти 1 и 8, Приложение „Дефиниция за същественост“.

съществената информация, но и към ефекта от начина на представяне на информацията върху нейната разбираемост.

С оглед специфичния характер на информацията за устойчивостта на предприятията от различните икономически сектори ръководството следва да приложи подход на оповестяване на съществените преоценки, които оказват влияние върху сумите, признати във финансовите отчети. В този контекст предприятията, и особено тези от най-засегнатите сектори, трябва да преценят оповестяване на преценките на ръководството относно рисковете, свързани с климата.

Счетоводното третиране на приблизителните оценки е разгледано в МСС 8 *Счетоводна политика, промени в счетоводните приблизителни оценки и грешки*. В стандарта се разграничават понятията счетоводна политика и счетоводни приблизителни оценки. За да се подобри разбирането за термина „счетоводна приблизителна оценка“, е публикувано изменение на МСС 8 с название „Дефиниция за счетоводни приблизителни оценки“²². В документа счетоводните приблизителни оценки са определени като „парични суми във финансовите отчети, които са обект на несигурност в оценяването“²³. В тази връзка оповестяването на източници на несигурност при оценката на климатичните рискове за предприятието следва да включва информация за значителните корекции в балансовите стойности на активите и пасивите. В това отношение се очаква предприятията да включат във финансовите отчети как прогнозните допускания, оценки и преценки, приложени при изготвянето на финансовите отчети, се съгласуват с информацията, включена в съответния доклад на ръководството и/или нефинансовата декларация²⁴.

За подобряване на разбираемостта на информацията във финансовите отчети при оповестяването ѝ могат да се посочат причините за същественото влияние на рисковете, свързани с климата, върху финансовото представяне на предприятието. Като примерно оповестяване може да се включи изменението на климата при оценката на очакваните полезни животи на нетекущи активи и очакваните остатъчни стойности в съответствие с МСС 16 *Имоти, машини и съоръжения* и МСС 38 *Нематериални активи*. В счетоводните стандарти е въведено изискването остатъчната стойност и полезният живот на даден актив да се

²² Регламент (ЕС) 2022/357 на Комисията от 2 март 2022 г. за изменение, по отношение на международни счетоводни стандарти 1 и 8, на Регламент (ЕО) № 1126/2008 за приемане на някои международни счетоводни стандарти в съответствие с Регламент (ЕО) № 1606/2002 на Европейския парламент и на Съвета.

²³ Изменението влиза в сила за годишни отчетни периоди, започващи на или след 01.01.2023 г., като е разрешено по-ранно прилагане.

²⁴ Има автори, според които следва да бъде използван терминът „нефинансов отчет“ вместо „нефинансова декларация“, което произтича от превода от английски на термина „non-financial statement“. (Виж. Вейсел, А. Счетоводни нефинансови отчети за социални и екологични въпроси. Научна конференция „Иновациите – двигател за икономическия растеж“, сборник с доклади, ВУЗФ, 2015, стр. 148 и Лютакова, А. Нефинансовата декларация в закона за счетоводството – изгубени в превода – ИДЕС, бр. 3, 2016, стр. 4.)

преразглеждат най-малко веднъж годишно²⁵ и ако очакванията се различават от предишните приблизителни оценки, се отчита промяна в счетоводната приблизителна оценка в съответствие с изискванията на МСС 8. Въпросите, свързани с климата, могат да повлияят на оценките на остатъчната стойност и очаквания ползнен живот, например поради морално изхвърляне, законови ограничения или липса на достъп до активите. Допълнителни ефекти могат да възникнат и по отношение на разпределение на разходите за различните дейности в предприятията, напр. за научноизследователска и развойна дейност. Когато климатичните рискове окажат влияние върху някоя от тези дейности, съгласно пар. 126 от МСС 38, предприятието следва да оповести общата сума на изменението в разходите за научноизследователска и развойна дейност, които са възникнали през отчетния период и са признати като разход.

В резултат на климатичен риск могат да възникнат индикации за обезценка на нефинансовите активи в предприятието в съответствие с МСС 36 *Обезценка на активи*. Такъв индикатор може да бъде наличието на информация за възникването на съществени промени с неблагоприятно въздействие, например технологични промени в отрасъла, в който оперира предприятието. Когато е разумно да се очаква, че изменението на климата ще има съществено въздействие върху бъдещи очаквани парични потоци за конкретен актив или единица, генерираща парични потоци (ЕГПП), предприятията преценяват тези въздействия, като оповестяват използваните допускания за определяне на възстановимата стойност на активите или ЕГПП в съответствие с изискванията на МСС 36 (пар. 132 и 134). Допълнително за всяка ЕГПП се посочва основното допускане, на което ръководството е основало своите прогнози за парични потоци или неговото определяне на справедливата стойност минус разходите за разпореждане, както и описание на подхода на ръководството за определяне на стойностите, определени за всяко ключово допускане.

Предприятията следва внимателно да преценят изискванията на МСС 37 *Провизии, условни пасиви и условни активи*²⁶, например по отношение на условни пасиви за потенциални съдебни дела, регулаторни изисквания за отстраняване на щети по околната среда, допълнителни налози или неустойки, свързани с екологични изисквания, договори, които може да станат обременяващи, или реструктурирания за постигане на цели, свързани с климата. В случай че изменението на климата доведе до приемането на определено законодателство в една държава, това може да породви нови задължения, които не са съществували преди това. Например могат да бъдат въведени нови изисквания за рециклиране или изхвърляне

²⁵ МСС 16 *Имоти, машини и съоръжения*, пар. 51.

²⁶ Съгласно МСС 37 предприятието признава провизия, когато има настоящо задължение (правно или конструктивно), в резултат от минали събития, като за погасяване на задължението има вероятност за изтичане на ресурси, съдържащи икономически ползи, и може да бъде направена надеждна оценка на стойността на задължението. Стандартът не позволява признаването на провизии за бъдещи разходи за дейността.

на продукти в съответствие с Директива на ЕС относно отпадъци от електрическо и електронно оборудване (ОЕЕО)²⁷. За да се отчете ефектът от възможни промени в законодателството при оценката на настоящото задължение за предприятието, следва да са налице достатъчно обективни доказателства, че новият закон ще бъде въведен на практика. Доказателствата се изискват както за съдържанието на новия закон, така и за това дали приемането и влизането му в сила ще се осъществи в очаквания срок²⁸.

За илюстрация на практическото прилагане на изискванията на МСС 37 относно оценката на ефекта от въвеждането на ново законодателство може да бъде разгледан следният пример²⁹.

През 2021 г. е въведено ново законодателство за замяна на газовите отоплителни системи с водородни или нисковъглеродни алтернативи в притежаваните от предприятията имоти в срок до 30 юни 2025 г. До 2026 г. дружеството не е започнало да подменя отоплителните системи. В края на отчетните периоди, приключващи на 31.12.2022 г., 31.12.2023 г. и 31.12.2024 г., не е налице събитие, което да доведе до възникване на задължение за предприятието. Когато отоплителните системи се подменят или законодателството влезе в сила, ще възникне основание за признаване на настоящо задължение в резултат на миналото събитие. Към 31.12.2025 г. все още няма задължаващо събитие, което да е основание за признаване на провизия за разходите за подмяна на отоплителните системи в съответствие със законодателството, тъй като предприятието не е заменило системите за отопление. Независимо от това, ако към 31.12.2025 г. има по-голяма вероятност от налагане на глоби и санкции, предприятието следва да признае провизия за най-добрата оценка на разходите за тях.

Предприятията, допуснати до търговия на регулиран пазар, се насърчават да предоставят информация за своите счетоводни политики и информация за това как схемите за търговия с въглеродни емисии и емисии на парникови газове засягат техните финансови резултати и финансово състояние.

Въпросите, свързани с климата, могат да изложат предприятието на рискове във връзка с притежаваните финансови инструменти. Съгласно МСФО 7 *Финансови инструменти: оповестяване* във финансовите отчети се включва информация за естеството и степента на рисковете, възникващи от финансови инструменти, на които е изложено предприятието, както и за начина, по който то управлява тези рискове. Във връзка с предоставените

---

²⁷ В КРМСФО Разяснение 6 *Задължения, възникващи от участие в специфичен пазар – отпадъчно електричество и електронно оборудване* се съдържат насоки относно признаването, във финансовите отчети на производителите, на задълженията за управление на отпадъците съгласно Европейската директива по ОЕЕО по отношение на продажбите на старо домакинско оборудване.

²⁸ МСС 37 *Провизии, условни пасиви и условни активи*, пар. 50.

²⁹ ЕУ, *Accounting for climate change*, 2021.

кредити във финансовите отчети следва да се оповести информация за ефекта от въпроси, свързани с климата, върху измерването на очакваните кредитни загуби и/или върху риска от концентрация. Освен това при класифицирането на финансовите активи в съответствие с МСФО 9 *Финансови инструменти* предприятията задължително отчитат както бизнес модела за управление на финансовите активи, така и характеристиките на договорните парични потоци на финансовия актив. Когато в договора за кредит са включени условия, обвързващи договорните парични потоци с екологичните цели на предприятието, това следва да се отрази при класифицирането и оценяването на финансовия актив, като дружеството заемодател взема предвид тези условия при проверката за изпълнение на критерия за парични потоци, които да са единствено плащания по главница и лихва върху непогасената сума на главницата (SPPI test).

В допълнение климатичните рискове оказват влияние и върху изложеността на предприятията към поемане на кредитни загуби. Например някои екологични събития, като пожари, наводнения или промени в екологичните политики и регулаторните разпоредби, имат негативен ефект върху способността на кредитополучателя да изпълни задълженията си към кредитора. При оценката на очакваните кредитни загуби в съответствие с МСФО 9 *Финансови инструменти* предприятията вземат предвид цялата разумна и аргументирана информация, която е достъпна, без необходимост от извършване на допълнителни разходи или усилия³⁰. Следователно въпросите, свързани с климата, следва да се отчитат при измерването на очакваните кредитни загуби чрез отразяване на всички потенциални икономически сценарии за значителни увеличения на кредитния риск.

ЕОЦКП препоръчва на кредитните институции да оповестят дали са взети предвид съществените рискове, свързани с климата и околната среда, при управлението на кредитния риск, включително информация за свързаните съществени преценки и несигурност на оценките. По-конкретно във финансовите отчети следва да се представят обяснения, когато е приложимо, за това как тези рискове се включват в изчисляването на ОКЗ, за всички концентрации на кредитен риск, свързани с рисковете за околната среда, и как тези рискове засягат сумите, признати в отчета.

При оценяване на активите или пасивите по справедлива стойност в съответствие с МСФО 13 *Оценяване по справедлива стойност* предприятията следва да отчетат влиянието на климатичните рискове върху предположенията на пазарните участници, използвани за нейното определяне³¹. Това включва анализ на тези характеристики на актива или пасива, които биха се използвали от участниците на пазара при определянето на цената на актива или пасива на датата на оценката. Такива

³⁰ МСФО 9 *Финансови инструменти*, пар. 5.5.9.

³¹ Справедливата стойност не е оценка, специфична за отделното предприятие, а отчита предположенията на участниците на пазара по отношение на определен актив или пасив.

характеристики включват състоянието и местоположението на актива, както и ограниченията, ако има такива, относно продажбата или използването на този актив³². Когато ограниченията са характеристика на оценявания актив (вместо на предприятието като цяло), тогава те следва да бъдат включени в оценката на справедливата стойност. Например, ако оценяваният актив е гора и част от нея е забранена за изсичане като част от схема за намаляване на въглеродния отпечатък, това ограничение ще бъде отразено като характеристика на актива. Следователно пазарните участници следва да отразят изменението на климата в своите очаквания за цената на актива или пасива, както и ефекта от ограниченията, наложени на активите в отговор на климатичните рискове. Освен това предприятията трябва да гарантират, че справедливата стойност отразява по подходящ начин съответните рискови фактори, свързани с климата.

Изменението на климата може да повлияе върху активите и пасивите на предприятието през отчетния или в бъдещ период (напр. в резултат на увеличаване на водните нива, повишени нива на замърсяване и др.)³³. Промените в законодателството, които са в резултат на климатичните въпроси, могат да са известни (напр. регулации или договорени ангажименти за смекчаване на ефектите от замърсяването) или само очаквани (напр. потенциални промени в бизнес моделите, както и в поведението на потребители, търговски контрагенти, кредитори и инвеститори). Те се отразяват на справедливата стойност на активите/пасивите независимо дали рисковете или възможностите, свързани с тях, са реални, или предполагаеми. МСФО 13 изисква предприятията да използват подходящи според обстоятелствата методи за остойностяване, за които има достатъчно налични данни за оценяване на справедливата стойност, като използва максимално съответните наблюдаеми данни (хипотези) и свежда до минимум използването на ненаблюдаемите³⁴. В случай че рисковете все още не са оценени от пазара, това обстоятелство следва да се отрази в категоризацията на използваните хипотези в йерархията³⁵ на справедливите стойности.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В отговор на нарастващите информационни потребности на инвеститорите и другите потребители на финансови отчети се доказва необходимостта от съгласуваност между финансовите отчети по МСФО и нефинансовата информация относно въпроси, свързани с климата, отчитане на климатичните рискове и оповестяване на всички значими

³² МСФО 13 *Оценяване по справедлива стойност*, пар. 11.

³³ ЕУ, *Accounting for climate change*, 2021.

³⁴ Пак там, пар. 61.

³⁵ Йерархията на справедливите стойности предоставя най-висок ранг на обявените (некоригирани) цени на активните пазари за идентични активи или пасиви (хипотези от 1-во ниво) и най-нисък – на ненаблюдаемите хипотези (хипотези от 3-то ниво).

преценки и оценки на несигурността по отношение на тях. Чрез настоящата разработка се предлагат насоки за усъвършенстване на оповестяванията към финансовите отчети с оглед осигуряване на достоверна и уместна информация за отчитане на устойчивостта на предприятията. По наше мнение, чрез прилагане на изискванията на МСС/МСФО по отношение на климатичните въпроси може да се създадат възможности за интегриране на финансова и нефинансова информация, което несъмнено ще подобри качеството на отчетността.

Библиографска справка:

1. Башикаров, К., Р. Ковачев. Оповестяване на ключови показатели за резултатите от дейността на кредитните институции в контекста на Европейската зелена сделка, сп. ИДЕС, бр. 1, 2022.

2. Вейсел, А. Счетоводни нефинансови отчети за социални и екологични въпроси. Научна конференция „Иновациите – двигател за икономическия растеж“, сборник с доклади, ВУЗФ, 2015.

3. Европейски орган за ценни книжа и пазари, Общи европейски приоритети за прилагане за годишните финансови отчети за 2021 г.

4. Закон за счетоводството, обн., ДВ, бр. 95 от 8 декември 2015 г., изм. и доп., ДВ, бр. 19 от 5 март 2021 г.

5. Институт на дипломираните експерт-счетоводители, Докладване на корпоративна устойчивост, 2022.

6. Кисьова, Мария-Елена. Новата директива за корпоративно отчитане е предизвикателство, достъпна на: <https://www.investor.bg/imenata-na-biznesa/107/a/mariia-elena-kisiova-novata-direktiva-za-korporativno-otchitane-e-predizvikatelstvo--354152/>.

7. Лютакова, А. Нефинансовата декларация в закона за счетоводството – изгубени в превода, ИДЕС, бр. 3, 2016.

8. Международни счетоводни стандарти, приети с регламент №1126/2008 на Комисията от 3 ноември 2008 г, публикуван в Официален вестник на Европейския съюз от 29.11.2008 г., Консолидиран текст, публикуван в сайта на Официалния вестник на Европейския съюз, 01.01.2022.

9. Национален кодекс за корпоративно управление, 2021.

10. План за действие: Финансиране за устойчив растеж, 2018.

11. Регламент (ЕС) 2022/357 на Комисията от 2 март 2022 г. за изменение, по отношение на международни счетоводни стандарти 1 и 8, на Регламент (ЕО) № 1126/2008 за приемане на някои международни счетоводни стандарти в съответствие с Регламент (ЕО) № 1606/2002 на Европейския парламент и на Съвета.

12. Регламент (ЕС) 2019/2104 на Комисията от 29 ноември 2019 година за изменение на Регламент (ЕО) № 1126/2008 за приемане на някои международни счетоводни стандарти в съответствие с Регламент (ЕО) № 1606/2002 на Европейския парламент и на Съвета във връзка с международни счетоводни стандарти 1 и 8.

13. Регламент (ЕС) 2020/852 от 18 юни 2020 година за създаване на рамка за улесняване на устойчивите инвестиции и за изменение на Регламент (ЕС) 2019/2088.

14. Стефанова, М. Отчитане на устойчивостта на предприятията. Екологични, социални и управленски (ESG) аспекти на тяхната дейност, УИ „Св. Климент Охридски“, 2022.

15. EY, Accounting for climate change, 2021.

16. European enforcers target Covid-19 and climate-related disclosures, Достъпно на: <https://www.esma.europa.eu/press-news/esma-news/european-enforcers-target-covid-19-and-climate-related-disclosures>.

17. The IFRS Foundation, Effects of climate-related matters on financial statements, 2020.

THE IMPACT OF CLIMATE-RELATED MATTERS ON DISCLOSURES IN FINANCIAL STATEMENTS

Kiril Bashikarov, PhD

Lecturer at VUZF University

Keywords:	Summary
Reporting Disclosure Issuers Climate-related matters IAS/IFRS	The purpose of the study is to examine the effects of climate-related matters on financial statements. The European Securities and Markets Authority's enforcement priorities for the 2021 annual financial reports of listed companies have been analyzed. This article is intended to support entities in assessing and disclosing the extent to which climate change affects their financial statements prepared in accordance with IFRS.